

De terminologie is aangepast. Het geweld is ingedamd, maar de folklore is gebleven. Evenals de angstaanjagende rassistheorie. De Ku-Klux-Klan speelt nog altijd spokie, maar is buiten Amerika nu in Duitsland gesignaleerd.

JOSÉ VAN DER SMAN/FOTO'S CARL DE KEYZER

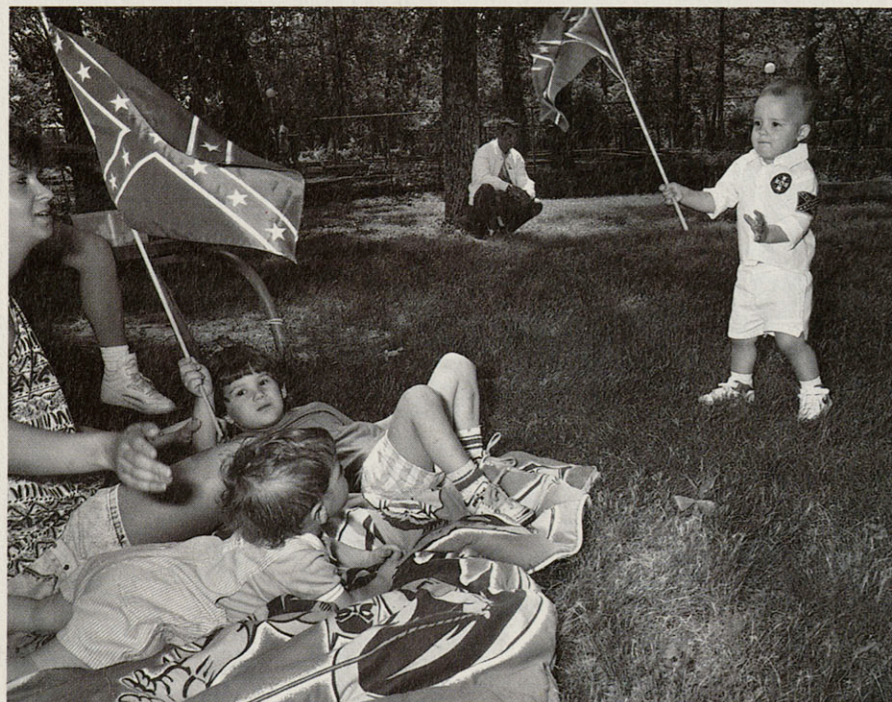
Op 21 maart is het elf jaar geleden dat in Mobile, Alabama een zwarte jongen door twee leden van de Ku-Klux-Klan werd mishandeld en opgehangen. Zomaar, voor de lol. Zijn moordenaars waren die avond laat een beetje melig geworden en zochten op straat wat vertier. De negentienjarige Michael Donald had de pech 'op de verkeerde tijd op de verkeerde plaats te zijn', zoals zij later verklaarden. Die nacht hadden ze nog urenlang op de veranda van een huis in de blanke wijk samen met andere Klanleden zitten genieten van het uitzicht op het jongenslijf dat bungelde aan een boom aan de overkant van de

De Ku-Klux-Klan spookt weer

Jonge neo-nazi's en skinheads worden steeds vaker gesignaleerd op bijeenkomsten van de Ku-Klux-Klan. Er is zelfs contact gelegd met ultra-rechtse jongeren in Duitsland. En volgens *Der Spiegel* zijn verscheidene Klanguroepen opgericht

In een nieuw vakantiecentrum kunnen vader, moeder en kinderen zich binnenkort de KKK-ideologie eigen maken. Daarbij speelt de oude Confederatie-vlag een belangrijke symbolische rol. De beweging biedt zuiderlingen van oudsher de mogelijkheid hun frustraties over de verloren burgeroorlog- en daarmee *the southern way of life*- op negers bot te vieren

straat. 'What a pretty sight it is,' zeiden ze tegen elkaar. De moeder van Michael kreeg 's ochtends een telefoontje met de achteloze mededeling: 'Zeg, er is hier een feestje geweest en ze hebben je zoon vermoord.' Het lachen is de moordenaars wel vergaan. Een van hen kreeg de doodstraf. De United Klans of America werd in 1988 eveneens verantwoordelijk gesteld voor de misdaad en door een geheel blanke jury veroordeeld tot het betalen van zeven miljoen dollar smartegeld aan Michaels moeder, Buelah May Donald. Die financiële klap maakte een einde aan de vierde bloeiperiode van de Klan, die zelfs zijn hoofdkwartier aan de oude zwarte dame moest overdragen. Maar verslagen zijn de zaaiers van haat en terreur bij lange na nog niet.

Humor speelde ook een rol bij het ontstaan van de Ku-Klux-Klan. Volgens de overlevering is de organisatie in 1866 opgericht door zes oud-militairen die zich, nadat ze in de burgeroorlog waren verslagen, verveelden in hun woonplaats Pulaski, Tennessee. Ze besloten op een warme avond een vriendenclubje op te richten onder de naam Kuklux, naar het Griekse woord *kuklos* voor kring. 'Klan' refereerde aan hun Schots-Ierse afkomst. Om iets te doen te hebben trokken ze, gewikkeld in lakens en een kussenloop op het hoofd, de blanke wijk in om spokie te spelen en boze geesten te verjagen. Zoiets als Amerikaanse kinderen vandaag de dag op Halloween doen. Leuk was het; iedereen in de buurt moest er om lachen. Nog leuker

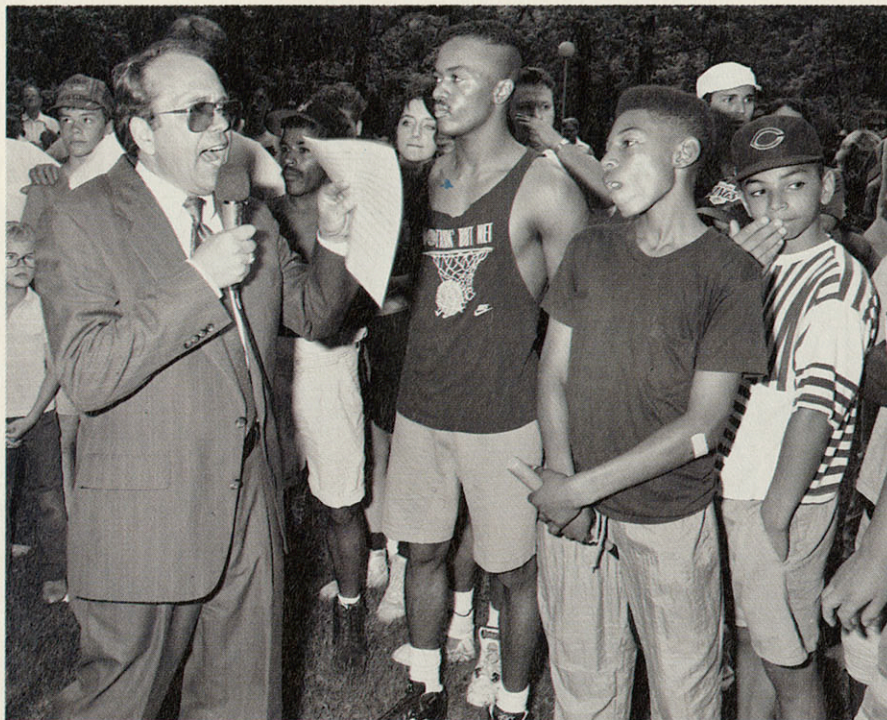
werd het toen ze de zwarte wijk in trokken. De naïeve en bijgelovige negers sidderden van angst omdat ze dachten met échte griezels van doen te hebben. En dat was ook zo. Het treiteren, en niet veel later het mishandelen, verkrachten, castreren, verbranden en lynchen van de bevrijde slaven werd een veelvoorkomende manier voor de blanke zuiderling om zijn frustraties over de verloren burgeroorlog bot te vieren. De Ku-Klux-Klan kreeg in korte tijd veel leden en brede maatschappelijke steun voor zijn gruwelijke activiteiten. Pas toen de yankees dreigden opnieuw federale troepen in te zetten om een einde te maken aan de racistische terreur, bonden de *Confederates* in.

In de tweede bloeiperiode, van 1915 tot halverwege de jaren twintig, groeide de Ku-Klux-Klan uit tot een organisatie van vier miljoen leden. Volgens Klankenner Wyn Craig Wade, was dit te wijten aan het daverende succes van de racistische film *The Birth of a Nation*, waarin de blanke maagd Little Sister wordt verkracht door de zwarte Gus. De film sloeg zeer aan bij het blanke protestante deel der natie, dat zich in het zuiden bedreigd voelde door de negers, en in het noorden door de wassende stroom katholieke Poolse en Italiaanse immigranten. In New York werden grote 'Ku-Kluxparties' georganiseerd, huisvrouwen liepen rond in 'Ku-Klux-Kitchen'-schorten. De beweging bloedde dood toen lang niet alle vreemde 'indringers' ook verkrachters bleken te zijn. De derde haatgolf van de boze geestenverjagers kwam vlak voor en

tijdens de Tweede Wereldoorlog; ze was vooral gericht tegen de joden en communisten. De Klan vond aansluiting bij Amerikaanse nazigroepen als de *Swastika League* en *Friends of Hitler*. Men rekende er vast op dat 'wanneer Hitler de joden in Europa heeft uitgeroeid, hij ons komt helpen alle joden in Miami de zee in te drijven', zoals een Klanleider het in 1936 in Florida formuleerde. Roosevelt maakte een einde aan deze gevaarlijke tendens door de Ku-Klux-Klan een belastingaanslag van 685 duizend dollar te sturen, waardoor de organisatie genoopt was zichzelf op te heffen. Maar de 'idealen van een raszuiver arisch, lelieblank en bij voorkeur protestants Amerika' leefde voort in het hart van menig Amerikaan. In de vierde bloeiperiode, de jaren zestig, richtte de haat van een half miljoen Klanleden zich voornamelijk op de blanke en zwarte voorvechters van de burgerrechtbeweging. Die werden aan de lopende band bedreigd, mishandeld en zelfs gelyncht of vermoord. Het dieptepunt van deze periode was zonder twijfel de moord op drie jonge activisten in het plaatsje Philadelphia in Mississippi. De drie waren door de plaatselijke sheriff — een echte *redneck* die ook klanlid was — opgepakt en pas midden in de nacht vrijgelaten om regelrecht in de armen van de plaatselijke KKK-bende te lopen. De twee blanken kregen meteen een kogel door hun hoofd; de zwarte jongen werd zwaar mishandeld voor ook hij de dood vond. De moorden lokten een storm van protest uit in het hele land. Er

kwamen honderdvijftig FBI-agenten aan te pas om de lijken te vinden en de zaak op te lossen. De affaire werd vijftig jaar na dato indrukwekkend verfilmd in *Mississippi Burning*. Ter gelegenheid van de première gingen veel journalisten naar Philadelphia om te kijken of er iets veranderd was tussen blank en zwart. Maar nee. In het stadje 'heerst een pathologische angst en haat voor dingen en ideeën die van buiten komen', constateerde de verslaggever van *Life*. Een zwarte jongen verzekerde *Elsevier*-correspondent Max Westerman dat hij nog steeds kans heeft te worden gelyncht als hij probeert een blanke vrouw te versieren. De moord op Michael Donald bewijst dat er anno 1981 zelfs minder dan dat voor nodig was om de moordlust van een stelletje *Klackers* op te wekken.

De laatste jaren is het betrekkelijk rustig. Vooral dank zij het feit dat advocaten van de bestrijdingsgroep *Klanwatch* de organisatie langs civielrechtelijke weg met schadeclaims bijna kapot hebben geprocedeerd. Naar schatting zijn nog zesduizend Amerikanen actief lid van de beweging. Die bedenken zich wel even voor ze overgaan tot mishandeling van een neger, een jood, of 'communist', een katholiek of Vietnamees of homoseksueel of uitkeringsontvanger of wie dan ook die in hun immer uitdijende vijandbeeld past. Het kost ze gewoon te veel geld. Bovendien is het gevaarlijk geworden om minderheden te treiteren. De zwarte bevolking van de Verenigde Staten is tot de tanden

Klanleider Thom Robb is een modern man. Hij spreekt niet van niggers, maar van negroes als hij zijn verhaal doet over het inferieure zwarte ras

bewapend en deinst er niet voor terug zelf geweld te gebruiken. 'Een aframmeling komt nog wel eens voor,' zegt de burgerlijk-rechtactivist Pete Talley, 'maar lynchen is uit de mode geraakt'. Waarom zouden ze ook? De gevreesde integratie van blank en zwart is uitgebleven. In de meeste zuidelijke stadjes woont de zwarte bevolking nog altijd *'on the other side of the track'*, daar waar het trottoir ophoudt en de bittere armoede begint.

Het geweld mag ingedamd zijn, de folklore is gebleven. Op zijn nachtelijke bijeenkomsten speelt de Ku-Klux-Klan graag spokie in witte lakens en puntmutsen op het hoofd. Tijdens het ritueel van de kruisverbranding (ter 'verlichting van de wereld') worden bezwerende formules uitgesproken in een taal die geheim blijft voor buitenstaanders. Gebleven zijn ook de angstaanjagende rassentheorieën. Hoewel uit onderzoek blijkt dat weinig Klanleden naar de kerk gaan, wordt opvallend vaak de bijbel aangehaald om de onfrisse opvattingen kracht bij te zetten. Zo zou uit het boek Genesis blijken dat God wil dat mensen, dieren en planten zich naar eigen gelijkenis voortplanten. Roodborstjes krijgen daarom roodborstjes en van klaverzaadjes komt nieuwe klaver, legt de KKK in een van zijn pamfletten uit. Dus moeten blanken ook blanke kinderen krijgen, Chinezen Chineesjes, en zwarten zwartjes. 'Het gerotzooi tussen de rassen leidde er toe dat Noach zijn ark moest bouwen en God de toren van Babel vernietigde,' zo staat er geschreven. Blijf het nu maar bij dergelijke nonsens, dan zou er geen reden zijn te vrezen voor een vijfde bloeiperiode van de Klan. De rituelen en teksten werken tegenwoordig eerder op de lachspieren.

Maar er dreigt wel degelijk gevaar. Want de ware Klucker gaat tegenwoordig verkleed in maatkostuum, spreekt niet meer van *niggers*, maar van uitkeringstrekkers; niet van joden, maar van 'mediabonzen'; niet meer van communisten, maar van 'demo-

De ware Klucker gaat heden ten dage verkleed in maatkostuum. Zoals de voormalige Klanleider David Duke, die vorig jaar een schrikbarend aantal stemmen wist te werven bij de gouverneursverkiezing in Louisiana

Op 10 februari verschijnt het fotoboek 'GOD INC' van Carl De Keyser (1958, Kortrijk) bij uitgeverij Focus/Amsterdam. Aan dit boek over religiebeleving in de Verenigde Staten, gingen meermalen bekroonde projecten vooraf over India en Rusland (Homo Sovieticus)

craten'; niet van homoseksuelen, maar van 'aidsverspreiders'. Zo wordt met oude ingrediënten een nieuw vijandbeeld geschapen. Ditmaal in een taal die wordt verstaan door de blanke middenklasse in de Verenigde Staten. De taal van David Ernest Duke, de voormalige neo-nazistische Klan-leider die nu als Republikeinse politicus zulke hoge ogen gooit dat hij het wellicht ooit tot senator of gouverneur van Louisiana schopt. De prettig en beschaafd ogende Duke (41) zegt dingen als: 'De werkende Amerikanen moeten betalen voor de buitenechtelijke kinderen van de uitkeringstrekkers. Zij krijgen sneller kinderen dan dat de politici in Washington uw belastingaanslag kunnen verhogen.'

Ook de huidige KKK-leider, Thom Robb, aast op *quality members*. Dus de hooggeschoolde, goed verdienende middenklasse die zich in haar welvarende bestaan bedreigd voelt door de recessie. Vooral de zuidelijke oliestaten zijn door de economische neergang getroffen, vandaar dat daar nog het zwaartepunt van de Klanactiviteiten ligt. Ook Robb draagt tegenwoordig meestal een kostuum. Als een modern manager wil hij de beweging vooruit helpen door middel van televisieprogramma's en een eigen Klan Resort, waar hele families zich tijdens een vakantie de ideologie kunnen eigen maken. Tegelijkertijd schuwt hij beslist niet het contact met de oude broeders in de strijd: de vele neo-nazistische of andere fascistische groeperingen die Amerika rijk is. Steeds vaker worden leden van deze naar schatting zestienduizend man tellende ultra-rechtse beweging op bijeenkomsten van de Klan gesignaleerd. Veelal getooid met hakenkruisvlaggen en SS-tatoeages. Soms spreken ze Duits, want zoals een modern manager betaamt, is ook Robb voor het eerst in de geschiedenis over de grenzen gegaan. Het weekblad *Der Spiegel* onthulde enige maanden geleden dat de Ku-Klux-Klan verscheidene groepen heeft opgezet in Duitsland. Het wachten is op de eerste kruisverbranding voor het woonhuis van een asielzoeker in Berlijn. ■